

Теоретичні основи підготовки майбутнього вчителя трудового навчання до проектної діяльності

Проектна діяльність студентів дозволяє сьогодні вирішувати багато проблем сучасної освіти: розвиток зацікавленості студентів у самостійному освітньому процесі і його рефлексивній позиції в ньому, формування вмінь конструювати свою діяльність на основі конкретних практичних вимог, здобуття досвіду самостійної творчої діяльності, а також повертання до активного пошуку і усвідомленого вибору шляхів самореалізації.

Суть поняття «проектна діяльність» пов'язана з науковим поняттям і категорією «діяльність».

У літературі з філософії, соціології та психології діяльність людини розглядалася у різноманітних проєкціях. Її досліджували, наприклад, як деякий реальний процес, що складається з сукупності дій та операцій (О.М. Леонтьєв); як взаємозв'язок протилежних, але передбачуваних один одного акцій – опредмечування та розпредмечування (Г.С. Батищев); як силу, що створює культуру (Е.С. Маркарян); як сукупність певних видових форм, які необхідні в реальному житті кожному індивіду (гра, навчання, праця) та які відіграють по черзі ведучу роль в онтогенезі (Б.Г. Ананьєв).

М.С. Каган виділяє, що у силовому полі суб'єктно – об'єктних відносин теоретично можливими стають три види діяльності: перетворювальна, пізнавальна та ціннісно-орієнтаційна. Комунікативний вид людської діяльності або спілкування, відіграє велику роль в усіх трьох видах діяльності.

Перетворювальну діяльність М.С. Каган розглядає у двох випадках. У першому випадку коли виникає дійсна зміна наявного матеріального буття – природного, соціального, людського, то називається подібна діяльність практикою; у другому випадку об'єкт змінюється лише в уяві. З одного боку, виникає перетворення існуючого, творення того, чого не було, немає, а іноді і не може бути (продукти фантазії), а з іншого боку – перетворення це залишається суто духовною операцією. Ця діяльність проектна або моделююча, оскільки її основна функція – забезпечити реальну, матеріально-практичну діяльність попередніми та направляючими програмами.

Так у «Філософському енциклопедичному словнику» «діяльність » розглядається як специфічно людська форма активного ставлення до світу, зміст якої складає його доцільна зміна, перетворення. Діяльність включає в себе мету, засоби, результат, сам процес та її усвідомленість.

Філософське обґрунтування поняття «діяльності» допомагає при дослідженні проектної діяльності студентів виділити її суб'єктивний характер, підтверджуючий те, що ця діяльність направлена на самозміну особистості. Її продуктом є, перш за все, ті зміни, які відбулися у ході її виконання у самому суб'єкті.

У «Психологічному словнику » діяльність розглядається як динамічна система взаємодії суб'єкта із світом. Основними характеристиками діяльності виступають предметність та суб'єктивність.

Психологічний зміст діяльності не відокремлювався від неї, а штучно вводився. Наприклад: діяльність плюс мотив (О.М. Леонтьєв); діяльність плюс потреба – нужда (В.В. Давидов); діяльність плюс мислення – підсумок – усвідомлена діяльність (П.Я. Гальперін); мислєдіяльність (Г.П. Щєдровський); діяльність плюс свідомість – підсумок – єдність свідомості і діяльності (С.Л. Рубінштейн).

Предметність, властива виключно діяльності людини, проявляється у соціальній обумовленості діяльності, її зв'язку зі значеннями, зафіксованими у знаряддях праці, схемах дії, поняттях мови, соціальних ролях, цінностях і нормах. Суб'єктивність діяльності знаходить своє вираження у досвіті, потребах, цілях, мотивах суб'єктів діяльності і проявляється у направленості і винахідливості діяльності.

Структура діяльності згідно гегелівської схеми: ціль – засіб – результат. Та ж схема, але іншими словами: планування, реалізація, контроль. Дещо точніше за О.М. Леонтьєвим, В.В. Давидовим: діяльність, дія, операція, співвіднесені з потребами, мотивами, умовами існування.

Отже, можна виділити такі складові діяльності мета, мотив, предмет, засіб, процес і результат.

У сучасній педагогіці поняття діяльність розглядається як складний, багатофакторний процес, надмірно динамічний і такий що здійснюється у умовах, що постійно змінюються; у розвитку з врахуванням вікових та індивідуальних властивостей студента і особистості педагога.

Аналіз науково-методичної літератури показує, що на сьогоднішній день існують різні визначення поняття «проектна діяльність».

У спеціальній літературі зазвичай використовується термін «проектна діяльність», під якою розуміють творче попереднє визначення технічного пристрою, що дає основу для практичної реалізації. У словнику «Научно-технический прогресс» зазначено, що проектування історично формувалося в рамках діяльності по виготовленню нових виробів, машин і механізмів. Це вид професійної діяльності інженерів-конструкторів. Проектування набуває все більшого значення не лише в інженерії і виробництві, а навіть і в педагогіці.

Методологи проектування вважають що проектувати можна все: місто, предметне середовище, науку, управління, поведінку людей, системи діяльностей і навіть саме проектування.

За словами Я. Дитриха: «проектування являє собою діяльність із задумами». Проектна діяльність є професійним видом діяльності висококваліфікованих спеціалістів, метою якої служить розробка реальних проектів.

Динамічна характеристика проектування являє собою вид діяльності, що синтезує в собі елементи ігрової, пізнавальної, ціннісно-орієнтаційної, перетворюючої, професійно-трудої, комунікативної, навчальної, теоретичної і практичної діяльності. Проектування в якості творчої, інноваційної діяльності завжди націлене на створення виробів і послуг, що володіють об'єктивною і суб'єктивною новизною і мають особистісну та суспільну значимість. У загальних рисах проектування полягає в аналізі проектної ситуації (збиранні і уточненні інформації), синтезі (пошуку) та оцінці рішень.